

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет міжнародних відносин і права

Кафедра германської філології та перекладознавства

СИЛАБУС

Навчальна дисципліна Соціолінгвістичні проблеми в аспекті перекладу

Освітньо-професійна програма Германська філологія та перекладознавство: англійська мова та друга іноземна мова

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Загальна інформація

Позиція	Зміст інформації
Викладач(і)	Дмитрошкін Денис Едуардович
Профайл викладача	http://transl.khnu.km.ua/2020/02/25/dmytroshkin-denys-eduardovych/
E-mail викладача(ів)	danny.nj4@gmail.com
Контактний телефон	097 2276533
Сторінка дисципліни в ІСУ	https://msn.khnu.km.ua/course/view.php?id=4268
Навчальний рік	2022-2023
Консультації	Онлайн-консультації: за розкладом консультацій. Очні консультації: за попередньою домовленістю

Характеристика дисципліни

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальне навантаження		Кількість годин						Форма семестрового контролю		
			Кредити ЄКТС	Години	Аудиторні заняття				Індивідуальна робота студента	Самостійна робота, в т.ч. ІРС	Курсова робота	Залік	Іспит
					Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття					
Д	3	6	4	120	54			54		66		+	

Анотація дисципліни

Курс "Соціолінгвістичні проблеми в аспекті перекладу" є вибіркоким навчальним предметом у системі професійної підготовки перекладачів і входить до циклу професійної підготовки фахівців-перекладачів. Курс "Соціолінгвістичні проблеми в аспекті перекладу" є необхідною складовою частиною вивчення наук перекладознавчого циклу. Він дає можливість ознайомити студентів з важливими питаннями вказаного напрямку спеціальності.

Мета і завдання дисципліни

Мета дисципліни - ознайомлення студентів з основними положеннями соціолінгвістичної теорії перекладу, її предметом та об'єктом, вивчення розмовної англійської мови, а також формування практичних навичок перекладу текстів з соціально- або культурномаркованими одиницями.

Завдання дисципліни. Ознайомити студентів з ключовими поняттями соціолінгвістики з метою встановлення взаємозв'язку між соціальними та мовними процесами, та співвідношення соціолінгвістики з перекладознавством; сформулювати у студентів фаховий світогляд на один з основних напрямків сучасного

мовознавства; виробити практичні навички врахування особливостей соціально маркованих текстів у перекладацькій практиці, формуючи у них такі компетентності:

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 12. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ФК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ФК 4. Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди англійської мови та німецької мови, описувати соціолінгвальну ситуацію.

ФК 6. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати англійську мову та німецьку мову в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

ФК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК 9. Усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною, англійською та німецькою мовами.

Очікувані результати навчання.

Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен: *розрізняти* різноманітні прояви соціальної диференціації мови з метою якнайточнішої передачі всіх компонентів тексту оригіналу; *практично використовувати* у перекладацькій діяльності принципи компонентного та соціоперекладацького аналізу тексту; *здійснювати* переклад соціально-маркованої лексики, мов субкультур, заниженої лексики; *знати* особливості відтворення національно- та соціально-культурного забарвлення мови; *застосовувати* відповідні способи перекладу соціолектизмів та перекладацькі трансформації, що застосовуються у перекладі соціально маркованих текстів оригіналу; *постійно збільшувати* не тільки словниковий запас, але й фонові (соціокультурні) знання, які є складовою частиною перекладацької компетенції; *знати* особливості відтворення національно- та соціально-культурного забарвлення мови; *застосовувати* власні екстралінгвістичні (соціокультурні) знання для збереження при перекладі культурних особливостей оригіналу.

ПРН 01. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та англійською і німецькою мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.

ПРН 02. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 06. Використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих задач і проблем професійної діяльності.

ПРН 09. Характеризувати діалектні та соціальні різновиди англійської мови та німецької мови, описувати соціолінгвальну ситуацію.

ПРН 10. Знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.

ПРН 11. Знати принципи, технології і прийоми створення усних і письмових текстів різних жанрів і стилів державною та іноземною (іноземними) мовами.

ПРН 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН 14. Використовувати англійську мову та німецьку мову мову(и) в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.

Тематичний і календарний план вивчення дисципліни

Таблиця 3 - Тематичний і календарний план вивчення дисципліни

№ Тижня	Тема лекції	Тема практичного заняття	Самостійна робота студентів		
			Зміст	Год.	Література
1	2	3	4	5	6
1		Соціолінгвістика як міждисциплінарна наука. Предмет і об'єкт соціолінгвістики. Основні поняття соціолінгвістики.	Опрацювання теоретичного матеріалу. Переклад уривків з твору "Golden Bug" (Е.А. Поє)		[1, с. 5-6; 2, с. 19-31; 3, с. 5-6]
2		Мовна варіативність та мовна ситуація. Білінгвізм та його типи, диглосія та її	Опрацювання теоретичного матеріалу. Аналіз та		[1, с. 7-10; 3, с. 7-10; 5, с. 177-205]

		типи.	переклад фонологічних відхилень в творі "Pygmalion" J.B. Show (впр. 3 на стор. 9 у методичних вказівках до дисципліни)		
3		Вплив мовної ситуації на вибір мови перекладу.	Опрацювання теоретичного матеріалу. Складання переліку правил та підходів до перекладу лінгвістичних девіацій		[1, с. 7-10; 3, с. 7-10; 5, с. 177-205]
4		Мовні контакти та їх наслідки. Перемикання коду. Лінгвістична конвергенція.	Опрацювання теоретичного матеріалу. Переклад запропонованих текстів, що містять суржик (курс у модульному середовищі)		[1, с. 10-11; 3, с. 11-12]
5		Контактні мови піджин та креол, їх типи та еволюція. Переклад суржику. Суржик як недопереклад.	Переклад запропонованих текстів, що містять суржик (курс у модульному середовищі). Складання словника для перекладу суржика.		[1, с. 10-11; 3, с. 11-12]
6		Мова як соціальне явище. Мова і соціум: ситуативна варіативність мови. Соціальний статус та соціальні ролі як основні фактори ситуативної варіативності мови.	Опрацювання теоретичного матеріалу. Переклад уривків текстів, що містять професійний та тюремний жаргон.		[1, с. 11-13; 3, с. 12-14]
7		Переклад соціальних діалектів, професійних діалектів, корпоративних жаргонів і таємних мов.	Переклад уривків текстів, що містять професійний та тюремний жаргон.		[1, с. 11-13; 3, с. 12-14]
8		Соціальна та професійна зумовленість акцентних форм. Британські регіональні та соціальні діалекти.	Переклад уривків текстів, що містять професійний та тюремний жаргон.		[1, с. 11-13; 3, с. 12-14]
9		Переклад британських регіональних та соціальних діалектів.	Опрацювання теоретичного матеріалу. Переклад уривку твору "Pygmalion" J.B. Show (впр. 6 на стор. 18 у методичних вказівках)		[1, с. 14-24; 3, с. 15-25]
10		Переклад британських регіональних та соціальних діалектів.	Вивчення словника Кокні. Складання словника британських		[1, с. 14-24; 3, с. 15-25]

			діалектів.		
11		Переклад американських діалектів та мовних варіацій.	Опрацювання теоретичного матеріалу. Вивчення словника 'Redneck'. Переклад уривків з твору "Golden Bug" Е.А. Рое (впр. 10 на стор. 33 у методичних вказівках)		[1, с. 26-37; 3, с. 26-38; 6]
12		Переклад сленгу. Переклад мов субкультур.	Опрацювання теоретичного матеріалу. Вивчення словнику сучасного сленгу (курс у модульному середовищі). Переклад уривків з молодіжних серіалів (Blue Mountain State, Scrubs)		[1, с. 37-40; 3, с. 39-41; 6]
13		Переклад сленгу. Переклад мов субкультур.	Переклад уривків з молодіжних серіалів та виконання вправ у кірсі в модульному середовищі. Складання українсько-англійського словника сучасного сленгу.		[1, с. 37-40; 3, с. 39-41; 6]
14		Переклад сленгу. Переклад мов субкультур. Переклад афро-американського посторіччя.	Опрацювання теоретичного матеріалу. Вивчення словнику ебонікс (курс у модульному середовищі). Переклад уривків з кінофільмів (Borat, I got a hookup, Eric Movie)		[1, с. 37-40; 3, с. 39-41; 6]
15		Переклад афро-американського посторіччя.	Опрацювання теоретичного матеріалу. Вивчення словників сучасного сленгу та ебонікс (курс у модульному середовищі). Переклад уривків з кінофільмів (Borat, I got a hookup, Eric Movie)		[1, с. 37-40; 3, с. 39-41; 6]
16		Переклад афро-американського посторіччя.	Переклад запропонованих текстів. Складання словника афроамериканського просторіччя.		[1, с. 37-40; 3, с. 39-41; 6]
17		Сексизм, мова чоловіків та жінок, гендерні особливості мовлення та їх відтворення у перекладі.	Опрацювання теоретичного матеріалу. Переклад речень, що містять гендерно-марковану лексику (впр. 4 на стор. 43 у методичних вказівках)		[1, с. 40-43; 3, с. 42 - 48]

18	Переклад гендерно-маркованої лексики.	Складання глосарію гендерно-маркованої лексики. Презентація проєктів/підсумкова контрольна робота.	[1, с. 40-43; 3, с. 42 - 48]
----	---------------------------------------	--	------------------------------

Політика дисципліни.

Організація освітнього процесу з дисципліни відповідає вимогам положень про організаційне і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу, освітній програмі та навчальному плану. Студент зобов'язаний відвідувати всі практичні заняття згідно з розкладом, не запізнюватися на заняття, виконувати всі домашні завдання відповідно до графіка. Пропущене практичне заняття студент зобов'язаний опрацювати самостійно у повному обсязі і відвідувати перед викладачем не пізніше, ніж за тиждень до чергової атестації. До практичних занять студент має підготуватися за відповідною темою і проявляти активність. Набутті особою знання з дисципліни або її окремих розділів у неформальній освіті зараховуються відповідно до Положення про порядок перезарахування результатів навчання у ХНУ (<http://khnu.km.ua/root/files/01/06/03/006.pdf>).

Критерії оцінювання результатів навчання.

При оцінюванні студентів з курсу «Соціолінгвістичні проблеми в аспекті перекладу» використовуються різні форми контролю знань: усне опитування, поточний контроль, тестові завдання, переклад текстів, контрольна робота у кінці вивченого розділу, залік.

Оцінка, що виставляється за практичне заняття, складається з таких елементів: усне опитування теоретичного матеріалу, перевірка домашнього завдання, виконання усних та письмових перекладів, запропонованих на практичному занятті. Пропущене заняття студент повинен відпрацювати в аудиторіях кафедри.

При усному опитуванні теоретичного матеріалу, студент повинен знати основні теоретичні положення, відповідно до теми заняття, фонетичні, лексичні, культурні особливості мови, мовлення та лексики соціальних та регіональних діалектів, розмовну лексику, сленг, найбільш вживані жаргонізми та занижену лексику сучасної англійської мови.

Оцінка «відмінно» ставиться, якщо студент вичерпно і повністю засвоїв теоретичний матеріал відповідного курсу і вільно ілюструє вивчені мовні або перекладознавчі явища та закономірності відповідними прикладами.

Оцінка «добре» ставиться, якщо студент добре володіє теоретичними знаннями і без суттєвих труднощів ілюструє вивчені мовні або перекладознавчі явища та закономірності відповідними прикладами.

Оцінка «задовільно» ставиться, якщо студент має певні прогалини у теоретичних знаннях курсу і недостатньо ілюструє вивчені мовні або перекладознавчі явища та закономірності відповідними прикладами.

Оцінка «незадовільно» ставиться, якщо студент має суттєві прогалини у теоретичних знаннях курсу і недостатньо ілюструє вивчені мовні або перекладознавчі явища та закономірності відповідними прикладами.

При виконанні перекладу студент повинен продемонструвати навички усного та письмового перекладу, правильно передати зміст тексту, із збереженням культурних особливостей мови тексту оригіналу, адекватною передачею соціально-маркованої лексики, розмовного стилю мовлення, сленгу, заниженої лексики. Навички перекладу оцінюються наступним чином:

“Відмінно” – студент повністю передає зміст тексту, використовує правильні відповідники до соціально-маркованої лексики, чітко передає культурні особливості мови тексту оригіналу.

“Добре” – студент повністю передає зміст тексту, допускає 2-3 помилки при передачі соціально-маркованої лексики, в цілому передає культурні особливості мови тексту оригіналу.

“Задовільно” – студент не повністю передає зміст тексту, допускає 4-7 помилок при передачі соціально-маркованої лексики, не передає культурні особливості мови тексту оригіналу.

“Незадовільно” – студент не може передати зміст тексту, допускає велику кількість помилок при передачі соціально-маркованої лексики, не передає культурні особливості мови тексту оригіналу.

В кінці семестру студенти здають груповий/індивідуальний проєкт, який зараховується замість підсумкової контрольної роботи. Орієнтовні теми для виконання проєкту видаються на початку семестру. Для успішного виконання проєкту студенти, на вибір, повинні перекласти уривок із кінофільму, уривок з художньої літератури, переписку із соцмереж, або будь-які тексти, що містять соціально-марковану лексику, скласти власні словники розмовної мови/сленгу/жаргонізмів/заниженої лексики. Обсяг матеріалу для перекладу та словника узгоджуються із викладачем. Проєкт виконується протягом семестру та захищається у формі презентації на останньому занятті. Проєкт може виконуватися індивідуально або у групах. Студенти, що не виконують проєкт, повинні написати підсумкову контрольну роботу.

Загальна оцінка для студентів заочної форми навчання складається з оцінки за контрольну роботу, усного опитування теоретичного та практичного матеріалу, відповіді на заліку (переклад запропонованого тексту). Усний матеріал здається під час консультацій.

Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за **чотирибальною** шкалою. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих **позитивно** з урахуванням коефіцієнта вагомості і встановлюється в автоматизованому режимі після внесення викладачем усіх оцінок до електронного журналу.

Структура дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів денної форми навчання за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота	Самостійна, індивідуальна робота	Контрольна робота	Семестровий контроль (залік)
0,4	0,2	0,4	за рейтингом

Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ECTS	Інституційна шкала балів	Інституційна оцінка	Критерії оцінювання	
A	4,75-5,00	5	Зараховано	Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навиків
B	4,25-4,74	4		Добре – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками
C	3,75-4,24	4		Добре – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками
D	3,25-3,74	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією
E	3,00-3,24	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00-2,99	2	Незараховано	Незадовільно – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0,00-1,99	2		Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни

Питання для підсумкового контролю з дисципліни

1. Роль і місце соціолінгвістики в системі лінгвістичних та перекладознавчих дисциплін.
2. Ключові поняття соціолінгвістики.
3. Поняття мовного коду та перемикування кодів.
4. Мовний реєстр та мовний репертуар.
5. Білінгвізм та його типи.
6. Диглосія та її типи.
7. Мовна ситуація у Великобританії та Сполучених штатах.
8. Мовні контакти та контактні мови.
9. Суржик як перекладознавча проблема.
10. Ситуативна стратифікація мов та її основні чинники.
11. Фонетичні маркери соціального статусу.
12. Лексичні маркери соціального статусу.
13. Фактори соціальної стратифікації мов.
14. Поняття «соціолекту» та його особливості.
15. Соціолект підлітків та його характеристика.
16. Професійні діалекти та їх відтворення у перекладі.
17. Соціально-етнічні діалекти та їх переклад.
18. Кокні як соціально-локальний діалект та його характерні риси.
19. Збереження гендерних особливостей мовлення у перекладі.
20. Володіння мовою як соціолінгвістична та перекладознавча проблема.
21. Збереження соціальної маркованості у перекладі.

Рекомендована література

Основна

1. Motsna L.S. Sociolinguistic problems of language variation in the aspect of translation. - Khmelnytsky, Khnu, 2014. - 49 p.
2. Антошкіна Л., Красовська Г., Сигеда П., Сухомлинов О. Соціолінгвістика: навчальний посібник. – Донецьк: ТОВ „Юго-Восток ЛТД”, 2007. – 360 с
3. Ніколенко А.Г. Соціальні аспекти мовлення. Навч. пос.. – Вінниця, НОВА КНИГА, 2005. – 256с.

Допоміжна

4. Олексюк О.М. Навчально-методичний комплекс навчальної дисципліни соціолінгвістика. Миколаїв: Миколаївський національний університет імені в.о. сухомлинського. 2017. 260 с.
5. Nancy H. Hornberger, Sandra Lee McKay (2010) Sociolinguistics and Language Education. Short Run Press Ltd. 571 p.
6. Модульний курс для дистанційної форми навчання Доступ до ресурсу:
<https://msn.khnu.km.ua/course/view.php?id=4268>